ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 14ης Ιανουαρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Δημόσιες συμβάσεις — Οδηγία 2004/18/ΕΚ — Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια — Τεχνικές και/ή επαγγελματικές ικανότητες — Άρθρα 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3 — Συγγραφή υποχρεώσεων που επιβάλλει σε κάθε προσφέροντα την υποχρέωση να καταρτίσει συμφωνία περί αστικής εταιρίας ή να συστήσει ομόρρυθμη εταιρία με τους φορείς των οποίων τις δυνατότητες επικαλείται»

Στην υπόθεση C-234/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Augstākā tiesa (Λεττονία) με απόφαση της 23ης Απριλίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Μαΐου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

«Ostas celtnieks» SIA

κατά

Talsu novada pašvaldība,

Iepirkumu uzraudzības birojs,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano (εισηγητή), αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, προεδρεύοντα του πρώτου τμήματος, F. Biltgen, E. Levits, M. Berger και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Απριλίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η «Ostas celtnieks» SIA, εκπροσωπούμενη από τον J. Ešenvalds, advokāts,

— η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. Kalniņš και την L. Skolmeistare,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Κ. Γεωργιάδη και τη Σ. Λεκκού,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Tokár και A. Sauka,

* Γλώσσα διαδικασίας: η λεττονική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Ιουνίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ L 134, σ. 114).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της «Ostas celtnieks» SIA (στο εξής: Ostas celtnieks), αφενός, και των Talsu novada pašvaldība (τοπική αρχή της περιφέρειας του Talsi) και Iepirkumu uzraudzības birojs (υπηρεσία εποπτείας δημοσίων συμβάσεων), αφετέρου, με αντικείμενο τις απαιτήσεις συγγραφής υποχρεώσεων σχετικής με διαδικασία για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως έργων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η αιτιολογική σκέψη 32 της οδηγίας 2004/18 έχει ως εξής:

«Προκειμένου να ευνοηθεί η πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις, συνιστάται να συμπεριληφθούν διατάξεις σχετικά με την υπεργολαβία.»

4 Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής καθορίζει τα κατώτατα χρηματικά όρια εφαρμογής των προβλεπόμενων σε αυτή κανόνων περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών. Όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις έργων, το άρθρο 7, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας ορίζει κατώτατο χρηματικό όριο 5 186 000 ευρώ.

5 Κατά το άρθρο 44 της ιδίας οδηγίας:

«1. Οι συμβάσεις ανατίθενται [...] αφού οι αναθέτουσες αρχές ελέγξουν την καταλληλότητα των οικονομικών φορέων που δεν έχουν αποκλεισθεί [...]. Ο έλεγχος της καταλληλότητας πραγματοποιείται από τις αναθέτουσες αρχές σύμφωνα με τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, και των επαγγελματικών και τεχνικών γνώσεων ή ικανοτήτων που αναφέρονται στα άρθρα 47 έως 52 [...].

2. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν τα ελάχιστα επίπεδα ικανοτήτων, σύμφωνα με τα άρθρα 47 και 48, τα οποία πρέπει να καλύπτουν οι υποψήφιοι και οι προσφέροντες.

Η έκταση των πληροφοριών που αναφέρονται στα άρθρα 47 και 48 καθώς και το ελάχιστο επίπεδο ικανοτήτων που απαιτείται για μια δεδομένη σύμβαση, πρέπει να είναι συνδεδεμένα και ανάλογα προς το αντικείμενο της σύμβασης.

[...]»

6 Το άρθρο 47 της οδηγίας 2004/18, με τίτλο «Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια», προβλέπει, στην παράγραφο 2, τα εξής:

«Ένας οικονομικός φορέας μπορεί, ενδεχομένως και για συγκεκριμένη σύμβαση, να στηρίζεται στις δυνατότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτές. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, παραδείγματος χάριν, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των φορέων αυτών.»

7 Το άρθρο 48 της ως άνω οδηγίας, επιγραφόμενο «Τεχνικές ή/και επαγγελματικές ικανότητες», ορίζει, στην παράγραφο 3, τα εξής:

«Ένας οικονομικός φορέας μπορεί, ενδεχομένως και για μια συγκεκριμένη σύμβαση, να στηρίζεται στις δυνατότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι, για την εκτέλεση της σύμβασης, θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, παραδείγματος χάριν με την προσκόμιση της δέσμευσης των φορέων αυτών να θέσουν στη διάθεση του οικονομικού φορέα τους αναγκαίους πόρους.»

Το λεττονικό δίκαιο

8 Όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, τα άρθρα 41, παράγραφος 3 («Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια»), και 42, παράγραφος 3 («Τεχνικές και/ή επαγγελματικές ικανότητες»), του νόμου περί δημοσίων συμβάσεων (Publisko iepirkumu likums, *Latvijas Vēstnesis*, 2006, αριθ. 65), με τον οποίο η οδηγία 2004/18 έχει μεταφερθεί στο λεττονικό δίκαιο, ορίζουν ότι ο προσφέρων μπορεί, όταν αυτό είναι αναγκαίο για την εκτέλεση συγκεκριμένης συμβάσεως, να στηρίζεται στις δυνατότητες άλλων επιχειρηματικών φορέων, ασχέτως της νομικής φύσεως των δεσμών του με αυτούς. Στην περίπτωση αυτή, ο προσφέρων πρέπει να αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους για την εκτέλεση της συμβάσεως, προσκομίζοντας βεβαιώσεις των εν λόγω φορέων ή συμφωνίες με αυτούς σχετικά με την εκτέλεση της συμβάσεως.

9 Οι βασικοί κανόνες που διέπουν τη συμφωνία περί αστικής εταιρίας περιέχονται στο κεφάλαιο 16 του λεττονικού αστικού κώδικα, ενώ οι προϋποθέσεις για τη σύσταση και τη λειτουργία ομόρρυθμης εταιρίας από οικονομικούς φορείς περιέχονται στο κεφάλαιο IX του λεττονικού εμπορικού κώδικα.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία ενώπιον του Δικαστηρίου, η Talsu novada pašvaldība προκήρυξε τον Νοέμβριο 2011 διαγωνισμό για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως έργων με αντικείμενο τη βελτίωση των οδικών υποδομών προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην πόλη του Talsi (στο εξής: επίμαχη σύμβαση).

11 Το σημείο 9.5 της συγγραφής υποχρεώσεων που αφορούσε την ως άνω διαδικασία είχε ως εξής:

«[...] όποιος προσφέρων στηρίζεται στις δυνατότητες άλλων επιχειρήσεων οφείλει να κατονομάζει όλες αυτές τις επιχειρήσεις και να αποδεικνύει ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους. Αν η σύμβαση ανατεθεί στον εν λόγω προσφέροντα, αυτός οφείλει, πριν τη σύναψη της συμβάσεως, να καταρτίσει συμφωνία περί αστικής εταιρίας με τις εν λόγω επιχειρήσεις και να τη διαβιβάσει στην αναθέτουσα αρχή. [Η συμφωνία αυτή] πρέπει να περιλαμβάνει:

1) ρήτρα κατά την οποία καθένα από τα μέρη ευθύνεται χωριστά και όλα μαζί αλληλεγγύως για την εκτέλεση της συμβάσεως·

2) [τον ορισμό του] κύριου οικονομικού φορέα ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να υπογράψει τη σύμβαση και να διευθύνει την εκτέλεσή της·

3) περιγραφή του τμήματος των εργασιών των οποίων την εκτέλεση αναλαμβάνει καθένας από τους συμμετέχοντες·

4) το ποσοστό των εργασιών που αναλαμβάνει να υλοποιήσει καθένας από τους συμμετέχοντες.

Η κατάρτιση συμφωνίας περί αστικής εταιρίας μπορεί να αντικατασταθεί από τη σύσταση ομόρρυθμης εταιρίας.»

12 Η Ostas celtnieks αμφισβήτησε, μεταξύ άλλων, το κύρος του προπαρατεθέντος σημείου 9.5 της συγγραφής υποχρεώσεων ενώπιον της Iepirkumu uzraudzības birojs. Εντούτοις, η υπηρεσία αυτή, με απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2012, απέρριψε τα επιχειρήματα που προέβαλε η Ostas celtnieks προς στήριξη της καταγγελίας της, εκτιμώντας ότι, κατά το εν λόγω σημείο, η αναθέτουσα αρχή είχε νομοτύπως διευκρινίσει τον τρόπο κατά τον οποίον ο προσφέρων υποχρεούταν να αποδείξει ότι θα είχε στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους για την επιτυχή εκτέλεση της επίμαχης συμβάσεως.

13 Η Ostas celtnieks προσέβαλε την ως άνω απόφαση ενώπιον του administratīvā rajona tiesa (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο) το οποίο, με απόφαση της 7ης Μαΐου 2013, έκανε δεκτή την προσφυγή. Στην απόφασή του, το δικαστήριο αυτό επισήμανε ιδίως ότι, όσον αφορά το σημείο 9.5 της συγγραφής υποχρεώσεων, ούτε από τον νόμο περί δημοσίων συμβάσεων ούτε από την οδηγία 2004/18 προέκυπτε ότι η αναθέτουσα αρχή μπορεί να επιβάλλει σε προσφέροντα την υποχρέωση να προσκομίσει δέσμευση για την κατάρτιση συμφωνίας περί αστικής εταιρίας με φορείς των οποίων επικαλείται τις δυνατότητες σε σχέση με την εκτέλεση της επίμαχης συμβάσεως και να απαιτεί από τον προσφέροντα αυτό να καταρτίσει τέτοια συμφωνία ή να συστήσει ομόρρυθμη εταιρία με τους φορείς αυτούς.

14 Κατά της αποφάσεως αυτής η Talsu novada pašvaldība και η Iepirkumu uzraudzības birojs άσκησαν αναίρεση ενώπιον του Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο). Προς στήριξη των αιτήσεών τους αναιρέσεως, οι αρχές αυτές υποστηρίζουν, μεταξύ άλλων, ότι οι απαιτήσεις του σημείου 9.5 της συγγραφής υποχρεώσεων δικαιολογούνται από την ανάγκη να περιοριστεί ο κίνδυνος μη εκτελέσεως της επίμαχης συμβάσεως.

15 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, κατ' ουσίαν, ότι, στο πλαίσιο της συνάψεως δημόσιας συμβάσεως, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να μπορεί να ελέγχει την ικανότητα του προσφέροντος να εκτελέσει την οικεία σύμβαση. Εντούτοις, διερωτάται αν, προς τον σκοπό αυτό, η οδηγία 2004/18 επιτρέπει στην αναθέτουσα αρχή να επιβάλει σε προσφέροντα την υποχρέωση να καταρτίζει συμφωνία περί αστικής εταιρίας ή άλλη εταιρική σύμβαση με τους επιχειρηματικούς φορείς των οποίων επικαλείται τις δυνατότητες προκειμένου να στηρίξει τη δική του υποψηφιότητα, ή αν ο προσφέρων αυτός έχει την ευχέρεια να επιλέξει τον τρόπο κατά τον οποίο θα συνεργαστεί με τους λοιπούς αυτούς επιχειρηματικούς φορείς για την εκτέλεση της συμβάσεως.

16 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Augstākā tiesa αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν οι διατάξεις της οδηγίας 2004/18 την έννοια ότι, προκειμένου να περιοριστεί ο κίνδυνος μη εκτελέσεως της συμβάσεως, δεν αντίκεινται σε προϋπόθεση περιεχόμενη στη συγγραφή υποχρεώσεων, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση που μια σύμβαση ανατεθεί σε ανάδοχο ο οποίος στηρίζεται στις δυνατότητες άλλων φορέων, ο ανάδοχος αυτός υποχρεούται, πριν τη σύναψη της συμβάσεως, είτε να καταρτίσει με τους εν λόγω φορείς συμφωνία περί αστικής εταιρίας (συμπεριλαμβάνοντας σε αυτήν τα συγκεκριμένα σημεία που προβλέπονται στη συγγραφή υποχρεώσεων) είτε να συστήσει με αυτούς ομόρρυθμη εταιρία;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

17 Πρέπει εκ προοιμίου να επισημανθεί ότι η απόφαση περί παραπομπής εκκινεί μεν από την παραδοχή ότι η οδηγία 2004/18 έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης, πλην όμως δεν περιέχει κανένα στοιχείο που να παρέχει τη δυνατότητα να ελεγχθεί αν η αξία της επίμαχης συμβάσεως ισούται με ή υπερβαίνει το σχετικό χρηματικό όριο που προβλέπει το άρθρο 7, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας.

18 Εντούτοις, η Λεττονική Κυβέρνηση, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, διευκρίνισε ότι η επίμαχη σύμβαση αποτελούσε σύμβαση έργου αξίας περίπου 3 εκατομμυρίων ευρώ, ήτοι ανώτερης του προαναφερθέντος χρηματικού ορίου.

19 Εξάλλου, κατά την κυβέρνηση αυτή, οι διατάξεις του νόμου περί δημοσίων συμβάσεων έχουν επίσης εφαρμογή επί συμβάσεων έργων, όπως η επίμαχη σύμβαση, αξίας κατώτερης του χρηματικού ορίου που προβλέπει η οδηγία 2004/18.

20 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, η ερμηνεία διατάξεων πράξεως της Ένωσης σε περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της πράξεως αυτής δικαιολογείται όταν το εθνικό δίκαιο προβλέπει την άμεση και ανεπιφύλακτη εφαρμογή τους επί των περιπτώσεων αυτών, προκειμένου να εξασφαλισθεί ομοιόμορφη μεταχείριση τόσο των εν λόγω περιπτώσεων όσο και εκείνων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω πράξεως (απόφαση Generali-Providencia Biztosító, C-470/13, EU:C:2014:2469, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, με την επιφύλαξη των επαληθεύσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο και προκειμένου να του παρασχεθεί χρήσιμη απάντηση για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, επιβάλλεται η εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

22 Με το προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/18 έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε αναθέτουσα αρχή, στο πλαίσιο διαδικασίας για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως, να επιβάλει σε προσφέροντα ο οποίος επικαλείται τις δυνατότητες άλλων φορέων την υποχρέωση, πριν από τη σύναψη της συμβάσεως, να καταρτίσει με τους εν λόγω φορείς συμφωνία περί αστικής εταιρίας ή να συστήσει με αυτούς ομόρρυθμη εταιρία.

23 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα άρθρα 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/18 αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε οικονομικού φορέα να μπορεί να επικαλείται, για συγκεκριμένη σύμβαση, τις δυνατότητες άλλων φορέων, «ασχέτως της φύσεως των δεσμών του με αυτούς τους φορείς», εφόσον αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι θα έχει στη διάθεσή του τους πόρους των εν λόγω φορέων, οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση της συμβάσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Swm Costruzioni 2 και Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, σκέψεις 29 και 33).

24 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, μια τέτοια ερμηνεία συνάδει προς τον σκοπό του ανοίγματος των δημοσίων συμβάσεων στον ευρύτερο δυνατό ανταγωνισμό, τον οποίο επιδιώκουν οι σχετικές με το αντικείμενο αυτό οδηγίες προς όφελος όχι μόνον των οικονομικών φορέων αλλά και των αναθετουσών αρχών. Περαιτέρω, μπορεί επίσης να διευκολύνει την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις, σκοπό τον οποίο ομοίως επιδιώκει η οδηγία 2004/18, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 32 αυτής (απόφαση Swm Costruzioni 2 και Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

25 Πάντως, όταν μια εταιρία, προκειμένου να αποδείξει την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκειά της καθώς και τις τεχνικές και/ή επαγγελματικές ικανότητές της και, ως εκ τούτου, να γίνει δεκτή σε διαδικασία διαγωνισμού, επικαλείται τις δυνατότητες οργανισμών ή επιχειρήσεων προς τις οποίες συνδέεται με άμεσους ή έμμεσους δεσμούς, ασχέτως της νομικής φύσεως των δεσμών αυτών, οφείλει να αποδεικνύει ότι «όντως» βρίσκονται στη διάθεσή της οι πόροι των εν λόγω οργανισμών ή επιχειρήσεων που δεν της ανήκουν και που είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση της συμβάσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Holst Italia, C-176/98, EU:C:1999:593, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

26 Επισημαίνεται συναφώς ότι, κατά το άρθρο 44, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/18, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να ελέγχει την καταλληλότητα ορισμένου προσφέροντος να εκτελέσει μια συγκεκριμένη σύμβαση. Σκοπός του ελέγχου αυτού είναι, μεταξύ άλλων, να αποκτήσει η αναθέτουσα αρχή τη διαβεβαίωση ότι ο προσφέρων θα έχει όντως στη διάθεσή του τους πάσης φύσεως πόρους τους οποίους επικαλείται, κατά την καλυπτόμενη από τη σύμβαση χρονική περίοδο (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Holst Italia, C-176/98, EU:C:1999:593, σκέψη 28).

27 Στο πλαίσιο του ελέγχου αυτού, τα άρθρα 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/18 δεν επιτρέπουν να γίνεται κατά τεκμήριο δεκτό ότι προσφέρων διαθέτει ή όχι τους αναγκαίους πόρους για την εκτέλεση της συμβάσεως ούτε, κατά μείζονα λόγο, να αποκλείονται ορισμένοι τρόποι αποδείξεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Holst Italia, C-176/98, EU:C:1999:593, σκέψη 30).

28 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο προσφέρων έχει την ευχέρεια να επιλέξει, αφενός, τη νομική φύση των δεσμών που προτίθεται να συνάψει με τους φορείς των οποίων τις δυνατότητες επικαλείται για την εκτέλεση συγκεκριμένης συμβάσεως και, αφετέρου, τον τρόπο αποδείξεως της υπάρξεως των δεσμών αυτών.

29 Επιπλέον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 43 των προτάσεών του, τα άρθρα 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/18 προβλέπουν ρητώς ότι η προσκόμιση της δεσμεύσεως άλλων φορέων να θέσουν στη διάθεση του προσφέροντος τους αναγκαίους πόρους για την εκτέλεση της συμβάσεως συνιστά απλώς ένα παράδειγμα αποδεκτού τρόπου αποδείξεως ότι ο προσφέρων θα έχει όντως στη διάθεσή του τους πόρους αυτούς. Ως εκ τούτου, οι διατάξεις αυτές ουδόλως αποκλείουν τη δυνατότητα του προσφέροντος να αποδείξει με άλλον τρόπο την ύπαρξη των δεσμών που τον συνδέουν με τους φορείς των οποίων επικαλείται τις δυνατότητες προς τον σκοπό της επιτυχούς εκτελέσεως της συμβάσεως για την οποία υποβάλλει προσφορά.

30 Εν προκειμένω, η Talsu novada pašvaldība, ως αναθέτουσα αρχή, έχει επιβάλει σε προσφέροντα, την Ostas celtnieks, που επικαλείται τις δυνατότητες άλλων φορέων για την εκτέλεση της επίμαχης συμβάσεως, την υποχρέωση να συνάψει με τους φορείς αυτούς δεσμούς συγκεκριμένης νομικής φύσεως, με συνέπεια μόνον η ύπαρξη των συγκεκριμένων αυτών δεσμών να μπορεί, κατά την εκτίμηση της αναθέτουσας αρχής, να αποδείξει ότι ο ανάδοχος θα έχει όντως στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους για την επιτυχή εκτέλεση της συμβάσεως αυτής.

31 Ειδικότερα, κατά το σημείο 9.5 της συγγραφής υποχρεώσεων, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον προσφέροντα, πριν από τη σύναψη της δημόσιας συμβάσεως, να καταρτίσει με τους ως άνω φορείς συμφωνία περί αστικής εταιρίας ή να συστήσει με αυτούς ομόρρυθμη εταιρία.

32 Επομένως, το σημείο 9.5 της συγγραφής υποχρεώσεων προβλέπει μόνο δύο τρόπους κατά τους οποίους ο προσφέρων μπορεί να αποδείξει ότι διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για την εκτέλεση της επίμαχης συμβάσεως, κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε άλλου τρόπου αποδείξεως των νομικών δεσμών που υφίστανται μεταξύ του προσφέροντος και των φορέων των οποίων επικαλείται τις δυνατότητες.

33 Υπό τις συνθήκες αυτές, κανόνας όπως ο οριζόμενος στο σημείο 9.5 της συγγραφής υποχρεώσεων έχει προδήλως ως συνέπεια να καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας τις διατάξεις των άρθρων 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/18.

34 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/18 έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε αναθέτουσα αρχή, στο πλαίσιο της συγγραφής υποχρεώσεων διαγωνισμού για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως, να επιβάλει σε προσφέροντα ο οποίος επικαλείται τις δυνατότητες άλλων φορέων την υποχρέωση, πριν από τη σύναψη της συμβάσεως, να καταρτίσει με τους εν λόγω φορείς συμφωνία περί αστικής εταιρίας ή να συστήσει με αυτούς ομόρρυθμη εταιρία.

Επί των δικαστικών εξόδων

35 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 47, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε αναθέτουσα αρχή, στο πλαίσιο της συγγραφής υποχρεώσεων διαγωνισμού για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως, να επιβάλει σε προσφέροντα ο οποίος επικαλείται τις δυνατότητες άλλων φορέων την υποχρέωση, πριν από τη σύναψη της συμβάσεως, να καταρτίσει με τους εν λόγω φορείς συμφωνία περί αστικής εταιρίας ή να συστήσει με αυτούς ομόρρυθμη εταιρία.

(υπογραφές)